

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1939 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om tillverkning till avsalu inom landet av porter med 18 procents inbryggningsstyrka.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet hava hänvisats följande, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen:

1) motionen nr 91 i första kammaren av herr *Ekman* m. fl., vari hemställt, »att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i gällande maltdrycksförordning och rusdrycksförsäljningsförordning, att porter med en inbryggningsstyrka av 18 procent extrakt (klass III) må få tillverkas till avsalu inom landet och i försäljningshänseende jämsställas med utländskt vin», samt

2) motionen nr 18 i andra kammaren av herr *Lithander*, däri hemställt, »att riksdagen ville för sin del besluta att porter klass III i tillverknings-, försäljnings-, utminuterings- och utskänkningshänseende måtte jämsställas med lättare utländska viner och att vederbörande utskott må förelägga riksdagen härför behöfliga författningsändringar».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Tillverkningen och försäljningen av skattepliktiga maltdrycker äro i hudsak reglerade genom förordningarna den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, den 1 juni 1923 (nr 141) angående förbud mot införsel till och försäljning inom riket av exportöl samt den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Genom 1923 års maltdryckslagstiftning blev det tidigare, endast för viss tid meddelade starkölsförbudet gällande för framtiden. Bestämmelserna rörande detta förbud finnas i 23 § förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker ävensom i förordningen samma dag angående förbud mot införsel till och försäljning inom riket av exportöl. Dessa bestämmelser innebära förbud mot tillverkning eller försäljning av stark- eller exportöl, vartill räknas maltdrycker tillhörande tredje klassen — sålunda jämväl porter inbryggd med en stamvört, vilkens extrakt-halt överstiger 10 $\frac{1}{2}$ procent, s. k. exportporter — för annat ändamål än utförsel ur riket samt för vetenskapligt, medicinskt, farmaceutiskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål.

Såsom skäl för nämnda förbuds införande åberopades förnämligast, att det icke utan allvarliga olägenheter samt betydande risker ur nykterhets-synpunkt skulle låta sig göra att i enlighet med de regler, som stadgades i 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning, ordna handeln med de starkare maltdryckerna.

Vid 1926, 1930, 1932, 1933 och 1934 års riksdagar hava motioner väckts, avseende rätt att tillverka och försälja starkporter. På hemställan av bevillningsutskottet hava dessa motioner icke föranlett någon riksdagens åtgärd. I sitt år 1933 avgivna betänkande i ämnet, nr 7, erinrade bevillningsutskottet, att Kungl. Maj:t bemyndigat 1928 års revision av rusdryckslagstiftningen att till behandling upptaga jämväl spörsmålet om och i vad mån ändringar i maltdryckslagstiftningen borde vidtagas. Utskottet förutsatte därvid, att de sakkunniga komme att ägna även frågan om rätt att tillverka och försälja porter tillhörande maltdrycker av tredje klassen sin uppmärksamhet. 1934 års bevillningsutskott anförde i sitt betänkande nr 9, att spörsmålet om vidtagande av förändringar i skilda hänseenden av gällande maltdryckslagstiftning kommit i ett sådant läge, att igångsättandet av en särskild utredning å detta område icke längre borde undanskjutas. Frågan om upphävande av förbudet att för försäljning inom riket tillverka maltdrycker av tredje klassen, däri inbegripet porter med en extrakthalt av 18 procent, borde jämväl inbegripas i utredningen.

Genom beslut den 27 april 1934 bemyndigade Kungl. Maj:t — med upphävande av det 1928 års revision av rusdryckslagstiftningen lämnade uppdraget — chefen för finansdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag angående ändringar i gällande lagstiftning om tillverkning, beskattning och försäljning av maltdrycker. I sitt betänkande (Statens off. utredn. 1936: 5) hava nämnda sakkunniga, 1934 års *maltdryckskommitté*, föreslagit, att det sedan år 1923 gällande starkölsförbudet skulle bibehållas. Till stöd härför hava de sakkunniga hänvisat bland annat till de stora svårigheter, som vore förenade med att beträffande en eventuell försäljning av starköl — vare sig fråga vore om starkölet i allmänhet eller allenast om portern — ordna utminuterungen och framför allt utskänknigen på ett sådant sätt, att försäljningen icke komme att i väsentlig mån menligt påverka nykterhetstillståndet inom landet. I samband med behandlingen av denna fråga har kommittén, såvitt angår porter, anfört bland annat följande:

»Av de olika slagen av maltdrycker har en viss typ, nämligen portern, drabbats hårdare av starkölsförbudet än de övriga. Portern intar en särställning bland de olika maltdryckssorterna såtillvida, att det för framställning av verklig porter nödvändigtvis erfordras en mycket hög inbryggningsstyrka och en relativt hög alkoholhalt. Även om starkölsförbudet i övrigt bibehölles, skulle därför särskilda skäl kunna åberopas för frigivande av starkportern, och kravet därpå har också framförts med särskild skärpa. I stort sett kunna emellertid mot ett frigivande av starkportern anföras sam-

ma betänkligheter som mot ett frigivande av starkölet i allmänhet. Visserligen har portern tidigare haft karaktären av en lyxvara, men det torde nog vara tämligen klart, att tillhandahållandet av starkporter skulle uppamma ett mera allmänt intresse för denna dryck och att densamma därför skulle förorsaka vådor för nykterhet och ordning på enahanda sätt, som starkölet i gemen skulle göra. Vidare måste man också taga hänsyn till att en klar gräns mellan portern, å ena, och starkölet i övrigt, å andra sidan, näppeligen kan åstadkommas. Man bör därför icke bortse från att, om starkportern ensamt frigåves, det måhända icke skulle kunna förhindras, att vissa porterliknande starkölstyper framkomme i marknaden. Det finnes även anledning att antaga, att starkportern hos allmänheten skulle väcka ett intresse för starkölet i övrigt, som för närvarande icke torde förefinnas i någon nämnvärd grad. Det är också ganska troligt, att därest porterkonsumtionen bleve av mera betydande omfattning, så att densamma inkräktade på marknaden för pilsnerdrickat, krav på frigivande av starkölet i övrigt komme att även från bryggeriindustriens sida framföras med helt annan styrka än hittills skett. De skattepliktiga bryggerier, vilka icke tillverkade porter — portertillverkning förekommer praktiskt taget endast vid ett enda bryggeri i landet — skulle nämligen då få ett ekonomiskt intresse av att få tillverka ett starköl, vilket kunde upptaga konkurrens med portern.»

Kommittén, som föreslagit, att den nuvarande extraktgränsen mellan de olika maltdrycksklasserna skulle slopas och att en viss höjning av den övre alkoholgränsen för maltdryckerna av andra klassen skulle vidtagas, har därvid framhållit, att speciellt för porterns vidkommande slopandet av extraktgränsen och höjningen av alkoholgränsen torde komma att i någon mån möjliggöra tillverkningen av en produkt, vilken, även om den icke torde kunna jämföras med porter i egentlig mening, likväl torde bliva ägnad att — åtminstone bättre än den nuvarande portern — tillgodose behovet av en dylik dryck.

I de föreliggande motionerna har i första hand hänvisats till tidigare i riksdagen väckta motioner i detta ämne. I motionen I:91 har, med anledning av vad 1934 års maltdryckskommitté anfört som skäl mot införande av tillstånd till försäljning av starkporter på motbok, bland annat framhållits, att tillhandahållandet genom systembolagen av en stark maltdryck såsom portern kunde förväntas avleda intresset för starköl i allmänhet. Att det vore möjligt att på ett fullt tillfredsställande sätt lösa frågan om en klar gräns mellan portern och starkölet i övrigt framginge av den finska lagstiftningen i ämnet. Beträffande de fördelar för näringsliv och statsfinanser, som ett frigivande av starkportern skulle medföra, hava motionärerna anfört, att systembolagen skulle tillföras ökade inkomster till icke ringa belopp, att staten skulle beredas en icke oväsentlig merinkomst genom ökad maltskatt för portern, samt att det svenska jordbruket skulle hava icke ringa gagn av en ökad kornförbrukning för tillverkningen av nämnda dryck. I fråga om förhållandet mellan porter av klass III och utländska viner hava motionärerna erinrat, att allmänheten borde vara lika berättigad att å motbok inköpa porter av 7 volymprocent alkoholhalt som utländskt vin med mer än dubbel så hög alkoholhalt.

Utskottet.

I de föreliggande motionerna föreslås, att porter med en inbryggningsstyrka av 18 procent extrakt (klass III) skall få tillverkas till avsalu inom landet och i försäljningshänseende jämföras med vin. Förslaget går sålunda ut på, att gällande starkölsförbud skall upphävas, såvitt angår nämnda slag av maltdrycker.

I sitt förenämnda betänkande har 1934 års maltdryckskommitté såsom skäl för starkölsförbudets bibehållande bland annat hänvisat till de olägenheter i socialt hänseende, som kunde väntas bli en följd av starkölets frigivande, samt till de svårigheter, som vore förbundna med att på ett effektivt sätt utöva kontroll över försäljningen av sådant öl. Även om det skulle låta sig göra att ordna utminuterings- och systembolagen, vore det förenat med avsevärda svårigheter att på ett tillfredsställande sätt reglera utskänknings- och systembolagen av starköl. Mot ett frigivande av enbart starkportern har, på sätt framgår av den förut lämnade redogörelsen, kommittén i stort sett anfört samma betänkligheter som mot ett frigivande av starkölet i allmänhet.

Beträffande det i motionerna framlagda förslaget har från systembolags-håll för utskottet uppgivits, att oöverstigliga hinder icke föreläge för systembolagen att på ett tillfredsställande sätt omhändervä en eventuell försäljning av starkporter, ehuru väl att vid en sådan försäljning på vissa håll kunde bli nödvändigt att utvidga befintliga lagerlokaler samt att i viss omfattning öka personalen. Kontrollen ur nykterhetssynpunkt komme emellertid, särskilt om försäljningen bleve av större omfattning, att medföra betydande svårigheter för bolagen. Särskilt skulle det bli väsentligt svårare för dem att utöva en effektiv kontroll över storleken av de enskilda köparnas förbrukning av starkporter än i fråga om spritdrycker och vin. Det skulle också bli förbundet med samma svårigheter som beträffande starköl att på ett tillfredsställande sätt reglera utskänknings- och systembolagen av starköl. En lösning av utskänkningsfrågan på det sätt, att starkporter endast finge tillhandahållas på restauranger med spriträttigheter eller både på sådana restauranger och vinrestauranger, komme sannolikt att leda till, att jämväl innehavare av kaféer komme att framställa krav på rätt att utskänka starkporter. Tillhandahållandet av närliggande maltdryck på vissa vinrestauranger och kaféer kunde emellertid draga med sig en försämring av nykterhetstillståndet.

Av det anförda framgår, att den i motionerna berörda frågan nära sammanhänger med spørsmålet om maltdryckslagstiftningens reformering, vilket spørsmål för närvarande är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Under förhanden varande förhållanden anser utskottet det icke vara lämpligt att frågan om tillverkning och försäljning av starkporter behandlas fristående från motsvarande spørsmål beträffande övriga maltdrycker. Utskottet förutsätter emellertid, att i samband med prövningen av 1934 års maltdryckskommittés förenämnda förslag jämväl de i de nu föreliggande motionerna väckta förslagen komma att bli föremål för närmare övervägande. Utskottet vill härvid särskilt erinra om kommitténs förslag att slopa den nuvarande extraktgränsen mellan de olika maltdrycksklasserna och att en mindre höjning av den övre alkoholgränsen för maltdrycker av andra klas-

sen skulle vidtagas. Enligt kommitténs mening skulle därmed möjliggöras tillverkningen av en produkt, vilken, även om den icke torde kunna jämföras med porter i egentlig mening, likväl borde — åtminstone bättre än den nuvarande portern — kunna tillgodose behovet av en dylik dryck. På grund av det anförda och då det torde kunna förväntas, att förslag till ändrad maldryckslagstiftning kommer att föreläggas riksdagen inom den närmaste tiden, anser sig utskottet icke böra föreslå någon åtgärd i anledning av motionerna. Utskottet hemställer därför,

att motionerna I: 91 av herr Ekman m. fl. och II: 18 av herr Lithander, om tillverkning till avsalu inom landet av porter med 18 procents inbryggningsstyrka, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 maj 1939.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Viktor Larsson, Heiding, Wahlmark, Sjö-dahl, Elon Andersson, Velander, Ekman, Gustaf Björkman* och *Sylwan*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Norrköping, *Lövgren, Björklund, Olsson* i Gävle, *Johanson* i Huskvarna, *Werner* i Hultsfred, *Blomquist, Jonsson* i Skedsbygd, *Olsson* i Kullenbergstorp och *Thorell*.

Reservationer:

1) av herrar *Velander, Ekman, Gustaf Björkman, Sylwan, Lövgren* och *Thorell*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»På sätt framgår av den förut lämnade redogörelsen, har 1934 års maldryckskommitté beträffande portern bland annat anført, att densamma drabats hårdare av starkölsförbudet än övriga maldrycker. Kommittén har vidare framhållit, att portern intoge en särställning bland de olika maldrycks-

sorterna såtillvida, att det för framställning av verklig porter nödvändigtvis erfordrades en mycket hög inbryggingsstyrka och en relativt hög alkoholhalt. Även om starkölsförbudet i övrigt bibehölles, kunde enligt kommitténs mening särskilda skäl åberopas för frigivande av starkportern.

Av det anförda framgår, att maltdryckskommittén ansett, att starkportern av flera skäl icke borde likställas med starköl i egentlig mening. Utskottet delar denna kommitténs uppfattning. I likhet med motionärerna anser ock utskottet, att tillhandahållandet genom systembolagen av porter klass III kan förväntas avleda intresset för starköl i allmänhet samt bidra till att vinkonsumtionen minskas. Den nuvarande lagstiftningen gynnar nämligen förbrukningen av vin med väsentligt högre alkoholhalt än av motionärerna föreslås för den inhemska maltdrycken. Ur bland annat nykterhetssynpunkt måste nämnda ordning anses anmärkningsvärd. Härtill kommer, att ett upphävande av nämnda förbud, såvitt angår starkportern, skulle öka avsättningen av svenskt korn samt gynna svensk näring. Ett frigivande av starkportern skulle givetvis även medföra, att staten bereddes en icke oväsentlig merinkomst på grund av maltskatten.

Vad angår försäljningen av starkporter får utskottet erinra om, att från systembolagshåll uppgivits, att hinder icke föreligger för systembolagen att omhändervisa försäljningen av nämnda maltdryck under förutsättning, att försäljningen icke bleve av alltför stor omfattning. I fråga om kontrollen över försäljningen har från vissa håll uttalats farhågor för, att det för nämnda bolag skulle bli förenat med stora svårigheter att utöva en ur nykterhetssynpunkt effektiv kontroll. Härutinnan vill utskottet framhålla, att motionärernas förslag allenast går ut på, att starkportern i försäljningshänseende skall likställas med vin. Med hänsyn härtill och då det visat sig vara möjligt att genomföra en tillfredsställande kontroll beträffande vinförsäljningen anser utskottet starka skäl tala för att en sådan kontroll skall vara möjlig att åstadkomma jämväl i fråga om försäljningen av starkportern. På grund av det anförda får utskottet i princip förorda bifall till motionärernas förslag.

I motionerna har yrkats, att den föreslagna reformen skulle genomföras redan innevarande år. Nämnda reform sammanhänger emellertid nära med spörsmålet om maltdryckslagstiftningens reformering, vilket spörsmål för närvarande är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Enligt vad utskottet erfarit, torde det kunna förväntas, att förslag till ändrad maltdryckslagstiftning kommer att föreläggas riksdagen inom en nära framtid. Utskottet, som anser det icke vara lämpligt, att frågan om ändrade bestämmelser rörande tillverkning och försäljning av starkporter behandlas fristående från motsvarande spörsmål beträffande övriga maltdrycker, förutsätter, att Kungl. Maj:t vid framläggandet av förslag till ändring av förenämnda lagstiftning kommer att i nu förevarande hänseende beakta, vad utskottet anför.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med anledning av motionerna I: 91 av herr Ekman m. fl. och II: 18 av herr Lithander, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville för riksdagen snarast möjligt framlägga förslag till sådana ändringar i förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker samt förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker ävensom förordningen sistnämnda dag angående förbud mot införsel till och försäljning inom riket av exportöl, att porter med 18 procent inbryggningsstyrka, hänförlig till maltdryck av tredje klassen, må i riket försäljas under enahanda villkor, som gälla beträffande viner.»

2) av herr *Wahlmark*, som ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»På sätt framgår — — — (= den av herr *Velander* m. fl. avgivna reservationen sid. 5, från och med rad 4 nedifrån till och med sid. 6, rad 17 uppfifrån) — — — på grund av maltskatten.

Vad angår försäljningen av starkporter får utskottet erinra om, att starkporter redan nu försäljes genom apotek, dock endast mot läkarerecept, samt att från systembolagshåll uppgivits, att hinder icke föreligger för systembolagen att omhänderhava utminuteringen av nämnda maltdryck under försättning, att försäljningen icke bleve av allt för stor omfattning. I fråga om kontrollen över utminuteringen har från vissa håll uttalats farhågor för, att det för nämnda bolag skulle bliva förenat med stora svårigheter att utöva en ur nykterhetssynpunkt effektiv kontroll. Då det emellertid visat sig vara möjligt att genomföra en tillfredsställande kontroll beträffande vinförsäljningen, anser utskottet starka skäl tala för att en sådan kontroll skall vara möjlig att åstadkomma jämväl i fråga om utminuteringen av starkportern. Därest inköp av starkporter å systembolagen möjliggöres, skulle det icke längre bliva erforderligt att, såsom för närvarande är fallet, med anlitande av läkarerecept inköpa varan å apotek, en anordning som ur olika synpunkter varit olämplig.

Beträffande åter utskänkningsen av starkporter hyser utskottet betänkligheter mot motionärernas förslag att i nämnda hänseende likställa starkporter med vin. Tillhandahållandet av starkporter på vissa vinrestauranger och kaféer kan nämligen komma att draga med sig en försämring av nykterhetstillståndet.

På grund av det anförda anser sig utskottet icke kunna biträda motionärernas förslag i annan mån än såvitt angår utminuteringen av starkporter. I motionerna har yrkats, att den föreslagna reformen skulle genomföras redan innevarande år. Nämnda reform sammanhänger emellertid nära med spörsmålet om maltdryckslagstiftningens reformering, vilket spörsmål för närvarande är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Enligt vad utskottet

erfarit, torde det kunna förväntas, att förslag till ändrad maltdryckslagstiftning kommer att föreläggas riksdagen inom en nära framtid. Utskottet, som anser det icke vara lämpligt att frågan om ändrade bestämmelser rörande försäljningen av starkporter behandlas fristående från motsvarande spörsmål beträffande övriga maltdrycker, förutsätter, att Kungl. Maj:t vid framläggandet av förslag till ändring av förenämnda lagstiftning kommer att i nu förevarande hänseende beakta, vad utskottet förut anfört.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med anledning av motionerna I: 91 av herr Ekman m. fl. och II: 18 av herr Lithander, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville för riksdagen snarast möjligt framlägga förslag till sådana ändringar i förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker samt förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker ävensom förordningen sistnämnda dag angående förbud mot införsel till och försäljning inom riket av exportöl, att porter med 18 procent inbryggningsstyrka, hänförlig till maltdryck av tredje klassen, må i riket utminuterast under enahanda villkor, som gälla beträffande viner.»